

Kompromisná evolúcia verejného obstarávania je lepšia ako revolúcia vicepremiéra Holého

Novela zákona o verejnom obstarávaní, ktorú predložili spolu vicepremiér Štefan Holý a predseda ÚVO Miroslav Hlivák je posunom vpred v porovnaní s pôvodne pripravovanou “revolúciou” v štátnych nákupoch. Zhodujú sa v tom mimovládne organizácie Transparency International Slovensko, INEKO, Aliancia Fair-play, Slovensko.Digital a Nadácia Zastavme korupciu. Aj v novom návrhu vidia potenciálne riziká, o ktorých včera diskutovali so zástupcami ÚVO.

Bratislava, 20. mája 2021

Mimovládne organizácie protestovali proti novele Š. Holého, ktorú predložil vlani v decembri a mala okrem iného priniesť vyňatie takzvaných podlimitných zákaziek spod režimu verejného obstarávania. Znamenalo by to, že napríklad stavebné práce do 5,3 milióna eur by mohol štát alebo samospráva zadávať bez transparentnej súťaže a verejnej kontroly. V novom návrhu Š. Holého a M. Hliváka sa nenachádzajú takéto zmeny, ktoré podľa MVO otvárali priestor na korupciu a klientelizmus. “Ako jednoznačné pozitívum vnímame upustenie od „revolučného“ zvyšovania svojvoľného prideľovania zákaziek,” uviedol Michal Piško z Transparency International Slovensko.

Povinná archivácia dokumentov z verejného obstarávania zostane desať rokov a nie len päť, ako v decembri navrhoval vicepremiér Š. Holý. „Plusom je nepochybne aj posilňovanie nezávislosti výberu predsedu ÚVO a aj fakt, že ostáva možnosť podávať podnety zo strany mimovládnych subjektov,” dodáva Zuzana Petková.

Čo ďalej novela prináša? Zvýšiť sa majú limity pre zákazky, o ktoré sa nemusí vôbec súťažiť (napríklad pri stavebných prácach zo 180 tisíc na 300 tisíc eur). Námietky voči priebehu verejného obstarávania budú môcť neúspešní účastníci podať na správnom súde a to len pri stavebných prácach nad milión eur. Podanie na správny súd nebude mať odkladný účinok na uzavretie zmluvy ako to je pri odvolaní sa na ÚVO v súčasnosti. To môže priniesť nároky na náhradu škody v prípadoch, ak súd nepotvrdí prvostupňové rozhodnutie ÚVO ale zmluva už bude podpísaná.

Tieto ustanovenia vnímajú MVO ako rizikové a je otázne, do akej miery toto riziko môžu kompenzovať vyššie pokuty pri zistení pochybenia. Istou kompenzáciou môže byť aj zavedenie povinnosti publikovať chystané nákupy a zrýchlený elektronický systém pre objemovo menšie tendre a zavedenie inštitútu odborného garanta zákonnosti priebehu procesov verejného obstarávania. Samozrejme, veľa bude záležať od toho,

ako bude zamýšľaný elektronický systém obstarávania v správe Úradu vlády SR napokon nastavený.

Novela zavádza novým pojem – elektronická platforma. Z textácie novely nie je jasná procesná a technická stránka predmetného “nového” elektronického systému. Nie sú jasné vzťahy k existujúcim/budúcim systémom ako je EVO, EKS a certifikovaným komerčným riešeniam. Nie sú jasné ciele, ktoré dané opatrenie adresuje. *„Tému elektronickej platformy sme s ÚVO rozdiskutovali. Predmetný bod považujeme stále za otvorený. Radi by sme detaily prediskutovali s predkladateľom novely. Z technického hľadiska existuje viacero spôsobov ako naplniť požiadavky a ciele v tejto téme, ale tie je potrebné najprv poznať. Bez odbornej diskusie by takéto ustanovenie nemalo byť zahrnuté do legislatívy,*“ hovorí Peter Kulich zo Slovensko.Digital.

Zrušiť sa má Rada ÚVO ako druhostupňový odvolací orgán. Ak obstarávateľ alebo účastník tendra nebude súhlasiť s rozhodnutím ÚVO, bude sa obracať priamo na správne súdy, ktorých zriadenie predpokladá reforma ministerky spravodlivosti Márie Kolíkovéj. Kým tieto súdy začnú fungovať, bude platiť prechodné obdobie, v ktorom má podľa návrhu o odvolaniach rozhodovať predseda ÚVO. *“Koncentráciu moci v rukách jedného človeka, bez ohľadu na to, kto post predsedu aktuálne zastáva, vnímame ako oslabenie nezávislosti rozhodovania,*” konštatoval Ján Kovalčík z INEKO.

Novela má tiež obmedziť zadávanie zákaziek pre firmy, ktoré vlastnia najexponovanejší verejní funkcionári. *“Je otázne, či by sa konflikt záujmov nemal riešiť systémovejšie a či novými pravidlami štát nesupluje úlohu orgánov činných v trestnom konaní v kauzách, ktoré v minulosti nedokázala polícia vyšetriť a súdy páchatel'ov potrestať,*” Peter Kunder z AfP.

MVO vítajú snahu Úradu pre verejné obstarávanie a jeho predsedu Miroslava Hliváka diskutovať o navrhnutých zmenách. Zároveň MVO odporúčajú do dôvodovej správy novely doplniť údaje o počtoch a hodnote obstarávaní v tých kategóriách, ktorých sa navrhnuté zmeny najviac dotýkajú. Takto sa zvýši kvalita odôvodnenia navrhovaných úprav a opatrení, a tiež sa umožní informovanejšia verejná diskusia.